

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

„PRZYSTOSOWANIA W SEKTORZE ROLNYM W PAŃSTWACH WSTĘPUJĄCYCH DO STREFY EURO”

Integracja między państwami europejskimi trwa od wielu lat. Odbywa się ona przede wszystkim na skutek utworzenia Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW). Powstanie UGW było ostatnim etapem integracji europejskiej oraz doprowadziło do powstania drugiej pod względem znaczenia waluty międzynarodowej świata. Trzeba stwierdzić, że fundamentem strefy euro jest teoria optymalnych obszarów walutowych. W chwili obecnej do strefy euro, należy 19 krajów Unii Europejskiej, a docelowo mają należeć do niej wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Danii oraz Wielkiej Brytanii. Konsekwencje wprowadzenia euro dotyczą każdego sektora gospodarki, w tym rolnictwa, które jest wrażliwe na wahania czynników makroekonomicznych przenoszonych na skutek relacji rynkowych. Dodatkowo specyfika zasobów w rolnictwie ogranicza możliwość elastycznego reagowania na zmiany zachodzące w otoczeniu. Dlatego głównym celem rozprawy doktorskiej było przedstawienie ewolucji sektora rolnego zachodzącej w państwach, które przyjęły euro jako walutę na różnych poziomach integracji Unii Europejskiej. Poza tym w pracy podjęto próbę przedstawienia związku pomiędzy przystąpieniem do strefy euro a zmianami zachodzącymi w sektorze rolnym.

Praca została podzielona na dwie części teoretyczną i empiryczną. Część teoretyczna osadzona została w teorii ekonomii na podstawie dostępnej literatury przedmiotu. Przedstawiono w niej historię integracji gospodarczej i walutowej, jak również teorię optymalnych obszarów walutowych. W tej części zidentyfikowano koszty i korzyści dla gospodarki związane z przyjęciem euro. W części empirycznej przedstawiono skonstruowany jednorównaniowy model ekonometryczny funkcji produkcji. Badanie zostało przeprowadzone na próbie przekrojowo-czasowej dla 19 państw należących do strefy euro. W modelu do zmiennych objaśniających wartość produkcji w rolnictwie zaliczono tradycyjne determinanty wzrostu tzn. pracę, kapitał i ziemię. Ponadto za pomocą zmiennych zero-jedynkowych określono kierunek i siłę wpływu przyjęcia wspólnej waluty na wzrost wartości produkcji w rolnictwie. Dodatkowo w modelu poza zmienną związaną z akcesją do strefy euro wprowadzono jednocześnie zmienne związane z przystąpieniem kraju do UE, a także zmienne związane ze spowolnieniem gospodarczym w okresie światowego kryzysu gospodarczego.

Badanie empiryczne dla krajów strefy euro potwierdziło pozytywny wpływ wejścia do strefy euro na wartość produkcji rolnej. Efekt ten został oszacowany na ok. 6 p.p. wzrostu dynamiki wartości produkcji w rolnictwie. Zmienna określająca ten efekt okazała się istotna z opóźnieniem o 2 okresy, toteż można stwierdzić, że już dołączenie kraju do mechanizmu kursów walutowych ERM II, co jest jednym z kryteriów konwergencji, ma pozytywne skutki dla wartości produkcji rolniczej.

Mimo, że większość rolników nie prowadzi działalności eksportowej ani nie używa kredytów walutowych, to jednak można w stosunku do nich mówić o ekspozycji walutowej. Na przykładzie płatności bezpośrednich otrzymywanych przez polskich rolników można zauważyć, że kurs zastosowany do przeliczenia stawek ma istotny wpływ na wartość otrzymywanych dopłat. Z przeprowadzonej analizy wynika, że jedną ze zmian, jakie niesie ze sobą przystąpienie do strefy euro jest zniwelowanie wpływu wahań kursowych na poziom stawek płatności bezpośrednich. W krajach spoza strefy euro otrzymywana przez rolników stawka płatności bezpośrednich liczona do hektara użytków rolnych uzależniona jest obecnie od wahań kursu euro względem waluty krajowej. Płatności polskim rolnikom wypłacane są w złotych po kursie Europejskiego Banku Centralnego z ostatniego dnia roboczego września roku, którego dotyczą te płatności. Transfer środków z budżetu Unii Europejskiej odbywa się w późniejszym okresie, a zatem po innym kursie, który nie zawsze jest korzystniejszy dla budżetu państwa.

Słowa kluczowe: optymalny obszar walutowy, wspólna polityka rolna, wartość produkcji w rolnictwie